

«De Profundis»

Ερμηνευτική προσέγγιση σε ένα ποίημα

της Κατερίνας Γαρδικιώτη – Κοϊνη

«Ποιητήν ἄρα

Ἔρως διδάσκει, κᾶν ἄμουσος ἦ τό πρῖν»

Ευριπίδης¹

Το συγκεκριμένο κείμενο πραγματεύεται σύντομα την εκ βαθέων ποιητική εξομολόγηση της δημιουργού για αγαπημένο πρόσωπο σε ένα από τα ποιήματα της συλλογής «Φέγγος αργύρεον»².

Το ποίημα θα μπορούσε να τιτλοφορηθεί «Αγκάλιασα» καθώς άλλωστε με το ρήμα αυτό εμφαντικά αρχίζει. Πρόκειται για μια συγκλονιστική όσο και καθοριστική δήλωση ειλικρινούς και ολόψυχης αφοσίωσης προς το αγαπημένο πρόσωπο χάρη στο οποίο η ζωή ολόκληρη αποκτά νόημα (στιχ. 2-3). Παράλληλα αυτή η αγάπη οδηγεί στο καθαρό φως της αλήθειας, στην πραγματική χαρά της ζωής (στιχ. 4-5). Με τον τρόπο αυτό στους πέντε πρώτους στίχους του ποιήματος εκφράζεται η καταλυτική όσο και εξαγνιστική παρουσία της αγάπης στη ζωή της δημιουργού. Εκφραστικά τούτο δηλώνεται με την εμφαντική επανάληψη του εμπρόθετου προσδιορισμού «με την αγάπη» (στιχ. 4-5) με τον οποίο τελειώνει ο ένας στίχος και αμέσως αρχίζει ο επόμενος.

Αξίζει επίσης να παρατηρήσουμε ότι ενώ στο στίχο 3 ο εμπρόθετος προσδιορισμός συνοδεύεται με την κτητική αντωνυμία «σου», ως σαφής δήλωση της επικέντρωσης σε ένα και μόνο πρόσωπο, στο στίχο 4 ο εμπρόθετος προσδιορισμός χωρίς κτητικό συνοδευτικό πλέον εκφράζει το άπλωμα της αγάπης προς τη ζωή και τον κόσμο συνολικά. Θα παρατηρήσουμε επίσης πως στην πρώτη αυτή ενότητα (στιχ. 1-5) επικρατεί μία ψυχική ευφορία και ανάταση, γνώρισμα του ερωτευμένου ανθρώπου και συνέπεια της πραγματικής αγάπης. Στους στίχους 6-9 όμως ο τόνος αλλάζει τώρα η ποιήτρια εκφράζει τον φόβο, την αγωνία της μήπως και σπάσει «μήπως και κοπεί» το πολύτιμο νήμα της αγάπης.

Δεν εξειδικεύει ούτε αναλύει τις αιτίες της αγωνίας της ωστόσο η χρήση του χρονικού επιρρήματος «πάλι» στο στίχο 6 αποκαλύπτει και εν μέρει δικαιολογεί την αγωνία της, τα γεγονότα της ζωής τείνουν ενδεχομένως να κάμψουν την αντοχή της αγάπης, να την οδηγήσουν στην ευτέλεια και στον αφανισμό (στιχ. 7).

Από την αγωνία για την ενδεχόμενη απώλεια της αγάπης, ουσιαστικά του αγαπημένου προσώπου, η ποιήτρια οδηγείται στην απορία και στην μη παραδοχή του χωρισμού. Δεν μπορεί να ανεχθεί να σπάσει το νήμα της αγάπης, να γίνει δύο ξεχωριστά κομμάτια (στιχ. 10-14). Αυτό το μετέωρο ερώτημα παραμένει στην τρίτη ενότητα του ποιήματος (στιχ. 10-14). Η ποιήτρια δεν επιχειρεί, δεν θέλει και δεν τολμά να δώσει καμία απάντηση. Το ποίημα τελειώνει με την αδυναμία να προχωρήσει η σκέψη της στην πιθανή εκδοχή του χωρισμού (στιχ. 15) στην άρνηση αυτής της σκέψης.

Πρόκειται για ένα ποίημα βαθύτατα λυρικό, με ειλικρινή και εξομολογητικό τόνο στο οποίο ο φόβος της απώλειας της αγάπης τείνει να άρει τη γεύση ή την ανάμνηση της βίωσης

της αγάπης. Η απουσία του αγαπημένου προσώπου φαντάζει ως κατάλυση της σχέσης, ως το βίωμα μιας καθολικής εκστατικής αναφοράς, ως εμπειρία του εκτός της προσωπικής σχέσης. Το μηδέν καθίσταται τότε μια ερωτική εμπειρία απουσίας σχέσης.³

Ο έρωτας για την ποιήτρια αποτελεί το συγκλονιστικότερο στοιχείο της ζωής οδηγώντας στην ολοκλήρωση της ύπαρξης: «ἔστι δέ καί ἐκστατικός ὁ θεῖος ἔρωσ οὐκ ἔων ἑαυτῶν εἶναι τοὺς ἐραστάς, ἀλλά τῶν ἐρωμένων»⁴.

Από την άποψη της μορφής είναι χαρακτηριστικά κυρίαρχη στο ποίημα η παρουσία των ρημάτων: Το ποίημα αρχίζει και τελειώνει με ρήματα (στιχ. 1-15) και ενώ το πρώτο ρήμα είναι σε χρόνο αόριστο «αγκάλιασα» (στιχ. 1) το τελευταίο ρήμα «σταματάει» (στιχ. 15) είναι σε χρόνο ενεστώτα. Η λειτουργία του πρώτου ρήματος μαζί με το αντικείμενό του, «μια ολόκληρη ζωή» (στιχ. 2) και το συνοδευτικό εμπρόθετο «με την αγάπη σου» (στιχ. 3) καλύπτει εξακολουθητικά όλο το φάσμα της διανυθείσης ζωής μέσα στην αγάπη. Αντίθετα, το τελευταίο ρήμα, χωρίς εμπρόθετο προσδιορισμό, τονίζει την οριακή κατάσταση στην οποία υποθετικά θα βρεθεί η ποιήτρια, όταν απολεσθεί η αγάπη της.

Το κρίσιμο ωστόσο όσο και κομβικό σημείο στο συγκεκριμένο ποίημα εντοπίζεται στους στίχους 6-9 όπου η αγωνία και ο φόβος οδηγούν σε βασανιστικές σκέψεις.

Στην πορεία της βίωσης της αγάπης το επίρρημα «πάλι» (στιχ. 6) κυριολεκτικά κόβει την ανάσα της ποιήτριας και τη δική μας, καθώς λειτουργεί και δυνητικά οδηγεί στην εξασθένιση της ισχύος της.

Μέσα από τη βασανιστική σκέψη της ποιήτριας, μέσα από τους φόβους της, την αγωνία της αλλά και τη χαρά που της πρόσφερε αρχικά η αγάπη μετέχουμε και εμείς, ως αναγνώστες, στη βίωση ανάλογων καταστάσεων που αγγίζουν την ανθρώπινη μοίρα.

Ωστόσο ένα είναι βέβαιο σε τούτη τη ζωή. Η αληθινή αγάπη ποτέ δεν θα πάψει να υπάρχει όπως άλλωστε τόσο ωραία ο Απόστολος Παύλος τονίζει στον περίφημο ύμνο.

Ἡ με τα λόγια της ποιήτριας:

«Με την αγάπη
χάρηκα το φως»

ΦΡΟΣΩ ΚΛΑΜΠΙΑΝΙΣΤΗ

1. Βλ. σχόλιο 155, στο Πλουτάρχου, *Ερωτικός* (εκδ. Κάκτος τόμος 19^{ος} Αθήνα 1995, σ. 192)
2. Κατερίνα Γαρδικιώτη – Κοϊνή *Φέγγος αργύρεον* Αθήνα 1999 σ. 24
3. Βλ. Χ. Γιανναρά, *Το πρόσωπο και ο έρωσ* Αθήνα 1976 σ. 313
4. Βλ. ό.π. σ.36

«ΝΕΑ ΣΚΕΨΗ» - Μηνιαίο Περιοδικό Γραμμάτων και Τέχνης

σελ. 495-496

ISSN 1105 – 6185